

Motion till riksdagen 2016/17:3610

av Elisabeth Svantesson m.fl. (M, C, L, KD)

med anledning av skr. 2016/17:87 Riksrevisionens rapport om Förberedande och orienterande utbildning – Arbetsförmedlingens styrning, användning och uppföljning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bättre uppföljning av insatsen Förberedande och orienterande utbildning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resurserna inom arbetsmarknadspolitiken bör riktas till insatser som ger bättre resultat än Förberedande och orienterande utbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Trots att Sverige är mitt i en högkonjunktur befinner sig närmare 1 miljon människor i utanförskap och bidragsberoende. Mycket tyder dessutom på att utanförskapet riskerar att öka och fördjupas som följd av att väldigt många har kommit till Sverige på kort tid.

Arbetsmarknaden blir alltmer tudelad, med en ökande andel arbetslösa som har stora svårigheter att få ett arbete. Trots att många står utan arbete har arbetsgivarna stora rekryteringsproblem och upplever brist på arbetskraft. En viktig anledning till utanförskapet är att gapet mellan kompetenskraven på de lediga jobben och kompetensen bland de arbetslösa ökar.

En av arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgifter är att rusta de som står längst ifrån arbetsmarknaden med insatser som gör dem anställningsbara. Dessvärre ser vi allt fler tecken på att arbetsmarknadspolitiken inte fyller den funktionen. Arbetsförmedlingen har under lång tid uppvisat låga förtroendesiffror och alltför dåliga resultat. Det blir också alltmer tydligt att styrningen inte fungerar. Myndigheten har haft

lång tid på sig att försöka vända utvecklingen utan att lyckas. Flera insatser visar undermåliga resultat – och till och med försämrar möjligheterna till arbete. Det är tydligt att det behövs kraftfulla reformer och omprioriteringar inom arbetsmarknadspolitiken.

Riksrevisionen har i granskningsrapporten Förberedande och orienterande utbildning – Arbetsförmedlingens styrning, användning och uppföljning (RiR 2016:21) granskat hur Arbetsförmedlingen styr, använder och följer upp insatsen Förberedande och orienterande utbildning (FUB). Av Riksrevisionens rapport framgår att det finns brister i kunskapen om användningen och effekterna av Förberedande och orienterande utbildning. Riksrevisionens granskning visar att styrningen av insatsen är mycket flexibel, samtidigt som den uppföljning som gjorts är svår att värdera eftersom insatsen rymmer många olika utbildningar med skilda syften och innehåll. Vidare framkommer att insatsen inte används på avsett sätt och att hänsyn inte tas till kostnaderna:

Riksrevisionens granskning visar att vissa styrsignaler inte främjar hushållning med resurser när arbetsförmedlare anvisar till Förberedande och orienterande utbildning. Till exempel visar enkäter och intervjuer att det internt sällan finns budgetbegränsningar och att arbetsförmedlarna i liten utsträckning känner till kostnaden för insatsen när de anvisar. I intervjuer har arbetsförmedlarna pekat på att de aktivitetskrav som gäller för nyanlända som omfattas av Arbetsförmedlingens Etableringsuppdrag kan leda till att Förberedande orienterande utbildning används för att säkra aktivitetsnivån.

Eftersom programmet ökade i omfattning och kostnad till närmare 1,9 miljarder kronor under 2015 är det oacceptabelt att styrningen och uppföljningen är så svaga. Förberedande och orienterande utbildning är en vanlig insats för nyanlända och därför väntas insatsen växa i takt med etableringsuppdraget under kommande år. Med tanke på att det är en vanlig insats för nyanlända och Sverige har stora integrationsproblem är det särskilt angeläget att säkerställa att dessa medel används på ett effektivt sätt.

Regeringen har nu återkommit med anledning av granskningen och uppmanar Arbetsförmedlingen att beakta och ta till vara den effektiviseringspotential som Riksrevisionen identifierat. Även om regeringen uppger sig noga följa myndighetens fortsatta arbete stannar också regeringens reaktion där. Vi menar att de brister som synliggörs i rapporten har sin förklaring i mer grundläggande problem inom arbetsmarknadspolitiken.

Sverige lägger stora resurser på arbetsmarknadspolitiska insatser – omkring 50 miljarder kronor per år. Riksrevisionens rapport är ytterligare ett bevis på att dessa pengar inte används på ett effektivt sätt. Eftersom regeringen har haft en medveten strategi att minska på styrningen av Arbetsförmedlingen är det särskilt allvarligt att det finns brister i uppföljning och utvärdering. När effekterna av arbetsmarknadspolitiska program är svaga eller svåra att säkerställa är det enligt vår mening nödvändigt att omprioritera resurserna till andra insatser som ger resultat, exempelvis till en utvidgning av RUT-avdraget och till att sänka kostnaden för att anställa.

Bristerna aktualiserar också behovet av en genomgripande förändring av Arbetsförmedlingen, vilket har påtalats under en lång tid av Alliansen. Alliansregeringen tillsatte en översyn av Arbetsförmedlingen som den nuvarande regeringen lade ner. Efter upprepade tillkännagivanden från riksdagen om att utredningen skulle återupptas tillsatte regeringen en ny utredning. Detta har dock fått till följd att ett nödvändigt reformarbete försenats påtagligt.

Elisabeth Svantesson (M)

Fredrik Christensson (C)

Désirée Pethrus (KD)

Fredrik Malm (L)